

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hur motiveras svensk biståndspolitik genom diskurser om säkerhet?

En kritisk diskursanalys av policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016)

Josefina Ekström

Göteborgs universitet, Institutionen för globala studier

Examensarbete i internationella relationer

Vårterminen 2021

Handledare: Linda Åhäll

Antal ord: 12283

Abstract

This essay is a critical discourse analysis of representations of security that are visible in the Swedish aid policy. The text aims to analyse discourses of security, through lenses of poststructuralist critique, in the current policy framework represented by the Swedish government from 2016 (Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd 2016/17:60). The study aims to give an insight into how Swedish aid is linked with a security perspective and how that affects Sweden as a global actor. Therefore, the question was formulated: *How is Swedish aid motivated through discourses about security?* To answer this question the study is supported and constructed through two subquestions: *What is motivated as a security issue in the Swedish aid policy?* and *How is Sweden presented as an actor?* The result of the study shows that several discourses of security are represented in the framework - ecological security, global security, human security, and economic security. Furthermore, the study also shows how the Swedish government motivates its approach of aid is strongly linked to security. The essay also gives an insight into Sweden's role in the world and how Swedish aid is strongly reflected in the nation's identity and values.

Key words: security, development, Swedish aid, securitization, security-development nexus, poststructuralism, discourse, critical discourse analysis, identity, norms, norm entrepreneur

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte, frågeställning och avgränsning.....	3
2. Tidigare forskning.....	4
2.1 Security-Development Nexus.....	4
2.2 Säkerhetsisering av bistånd.....	7
2.3 Sveriges biståndspolitik.....	10
3. Teori.....	12
3.1 Poststrukturalistisk kritik.....	12
3.1.1 Diskurs.....	14
3.1.2 Tre narrativ från Stern och Öjendals Security-Development Nexus	15
3.1.3 Identitet.....	16
3.1.4 Norm entrepreneur.....	17
4. Metod och material.....	18
4.1 Kritisk diskursanalys.....	18
4.1.2 Metoddiskussion.....	20
4.2 Materialdiskussion.....	21
5. Resultat och analys.....	22
5.1 Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd	22
5.2 Säkerhet och hot i policyramverket (2016/17:60).....	25
5.2.1 Ekologisk säkerhet.....	26
5.2.2 Global säkerhet (spill-over).....	28

5.2.3	Mänsklig säkerhet.....	30
5.2.4	Ekonomisk säkerhet.....	31
5.3	Sveriges roll i världen.....	32
6.	Slutsatser.....	35
5.1	Slutsatser.....	35
5.2	Återstående problem.....	36
7.	Referenslista.....	37

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I ett uttalande av Förenta Nationernas före detta generalsekreterare Kofi Annan betonas sambandet mellan säkerhet och utveckling:

Development and security are inextricably linked. A more secure world is only possible if poor countries are given a real chance to develop. Extreme poverty and infectious diseases threaten many people directly, but they also provide a fertile breeding ground for other threats, including civil conflicts. Even people in rich countries will be more secure if their governments help poor countries to defeat poverty and disease by meeting the Millennium Development Goals. (Förenta Nationerna, 2004, s.8)

Sverige är ett framstående land gällande internationellt bistånd och stora summor skänks årligen till projekt runt om i världen. Biståndsramen för år 2020 ligger på 52,1 miljarder kronor, vilket motsvarar en procent av Sveriges Bruttonationalinkomst (SIDA, 2020). På SIDA:s (Swedish International Development Cooperation) hemsida beskrivs hur utgifter inom biståndsbudgeten, beslutad av regeringen, för år 2020 i Sverige ligger på 46 miljarder kronor, varav 43,8 miljarder är fördelade till SIDA själva. Hur SIDA använder dessa pengar är styrt utifrån regeringens så kallade regleringsbrev, där villkor, mål och krav står formulerade (SIDA, 2020). På SIDA:s hemsida redogörs det för att Sverige ger bistånd till 36 länder runt om i världen (SIDA, 2020). Vidare beskrivs att det finns två typer av bistånd: utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Utvecklingssamarbete, vilket är multilateralt eller bilateralt, är långsiktigt och syftar till fattigdomsbekämpning och demokrati medan humanitärt bistånd riktas till att hjälpa människor i kris (SIDA, 2020). Dock råder det en debatt om det svenska biståndet. I en artikel från *Göteborgs-Posten* ifrågasätter exempelvis Thomas Gür det svenska biståndets faktiska verkan och skriver hur Zambias president uttryckt sig, med antydning på korrupktion, att de svenska biståndspengarna hellre "...hade slängt alla pengarna i havet istället" (Göteborgs Posten, 2020). SIDA rapporterar även om ett växande missnöje bland det svenska folket, där man kan se ett minskat förtroende och en vilja till att minska biståndssumman. En av motiveringarna bakom detta missnöje som lyfts fram är bland annat argumentet att Sverige istället borde fokusera på dess egna problem i första hand (SIDA, 2019). Ytterligare ett exempel på missnöje kring det svenska biståndet är

Anders Östman som själv har arbetat på SIDA, han skriver i en debattartikel om hur det svenska biståndet mött kritik från OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling). Östman hävdar bland annat att biståndet är spretigt och att det saknas kompetens inom organisationerna som hanterar det (Östman, 2019). Hur motiveras då dessa summor?

Bertil Odén, en framstående forskare inom bistånd, beskriver hur länders motiv till att ge bistånd kan se olika ut. Odén betonar hur, utöver den solidariska andan som beskrivs i policydokumentet, det också handlar om säkerhetspolitiska frågor (Odén, 2006, s.13). Biståndsexperten Lennarth Wohlgemuth understryker, likt Odén, egenintresset hos givarlandet i sin artikel och att detta är ett starkt motiv till att fortsätta ge bistånd (Wohlgemuth, FUF, 2020). Som Odén, Wohlgemuth och Annan betonar finns det ett samband mellan utveckling och säkerhet. Det är därför av intresse att undersöka just Sveriges motiv inom bistånd med fokus på diskurser om säkerhet. För att undersöka detta kommer uppsatsen att analysera det nuvarande policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd från 2016, alltså mer specifikt hur det motiveras genom diskurser om säkerhet. Detta är högst relevant inom ämnet Internationella relationer då det ger en bild av Sveriges roll och aktörskap på den internationella arenan, samt speglar den globala diskussionen kring bistånd kopplat till säkerhetspolitik.

1.2 Syfte, frågeställning och avgränsning

Syftet med uppsatsen är att ge en inblick i Sveriges biståndspolitik ur en säkerhetspolitisk synvinkel genom att undersöka policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd från 2016 (kommer också att refereras som Policyramverket i uppsatsen). Genom att undersöka detta ges också en inblick i hur Sveriges globala aktörskap formas genom säkerhetsisering av bistånd. Uppsatsen avser att besvara frågan:

Hur motiveras svensk biståndspolitik genom diskurser om säkerhet?

För att besvara huvudfrågan kommer även dessa underfrågor att ställas:

Vad motiveras som säkerhetsproblem i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016)?

Hur framställs Sverige som aktör?

Bistånd i sig är ett omfattande ämne och därför avser den här uppsatsen att endast fokusera på Sveriges biståndspolitik och globala aktörskap inom området. För ytterligare avgränsning kommer huvudsakligen dagens policyramverk att behandlas med dess formuleringar kring motiv kopplat till säkerhet. Dessa avgränsningar ansåg jag nödvändiga i relation till uppsatsens omfång.

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen börjar med att presentera tidigare forskningen kopplat till forskningsämnet, alltså litteratur rörande utveckling och säkerhet å ena sidan - mer specifikt säkerhetsisering av bistånd, *security-development nexus* - och Sveriges biståndspolitik å andra sidan. Sedan presenteras samt förklaras det teoretiska ramverket hämtat ur poststrukturalism som kommer att användas som utgångspunkt för att besvara forskningsfrågan. Därefter presenteras uppsatsens metod, kritisk diskursanalys, samt dess empiriska material, där de båda redogörs för samt kritiskt diskuteras. Efter detta appliceras det teoretiska ramverket och metoden på materialet och redovisas under rubriken *Resultat och analys*. Slutligen presenteras de slutsatser som kan dras samt vilka problem som återstår.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt redogörs för och diskuteras tidigare litteratur och forskning som är relevant för uppsatsen och relaterar till utveckling och säkerhet. Närmare bestämt kommer kapitlet att handla om tre teman kopplat till säkerhet och utveckling: säkerhetsisering av bistånd, *security-development nexus* och Sveriges biståndspolitik. Samtliga områden är aktuella och av relevans för min studie, samt faller inom ramen för internationella relationer.

2.1 Security-Development Nexus

En bra utgångspunkt i tidigare forskning är artiklarna skrivna av Maria Stern, Joakim Öjendal och Björn Hettne i tidskriften *Security Dialogue* (2010). Dessa analyserar och diskuterar hur utveckling och säkerhet är sammanlänkat från ett historiskt till ett nutida perspektiv. Stern, Öjendal och Hettne ger relevanta analytiska verktyg med deras så kallade *security-development nexus*, vilket kommer att presenteras här samt mer specifikt under avsnittet *Teori*. Tankar och idéer från artikeln kan appliceras på policyramverket från 2016 och är därför av relevans för studien, eftersom de illustrerar hur säkerhet och utveckling kan kopplas samman och ges i uttryck.

Utveckling är ett begrepp som har skiftat i mening och varierat genom åren. Björn Hettne som skrivit boken *Vad är utveckling?* (2008) redogör för just detta. Hettne understryker att utveckling är ett mycket omdebatterat samt ifrågasatt begrepp. Vidare argumenterar Hettne för att det måste förstås utifrån given kontext (Hettne, 2008, s.6). Hettne beskriver i sin bok sex olika diskurser genom åren och hur utvecklingsbegreppet förstås inom dessa. Med diskurs menas i detta fall en samhällsdebatt där det råder en slags gemensam förståelse kring olika ämnen och diskussioner (Hettne, 2008, s.8–9). Den sjätte och sista diskursen, som behandlas under avsnittet *Mot en global utveckling? (2000-)*, beskrivs hur utvecklingsbegreppet präglas av oro och osäkerhet, vilket också betonas i Millenniedeklarationen: “Deklarationen var viktig eftersom den uttryckte en stark oro inför framtiden, om inte drastiska åtgärder vidtogs för att minska världsfattigdomen” (Hettne, 2008, s.67). Vidare skriver Hettne diskursen är präglad av terrorism och hur det med den kan ses ett samband till fattigdom (Hettne, 2008, s.69). Diskursen beskrivs rymma flera globala utmaningar och några av de Hettne betonar är bland annat en otyglad ekonomisk utveckling i

Asien, klimatförändringarna med dess förödande konsekvenser, ojämlikhet och migration (Hettne, 2008, s.70–71). Hettne understryker även hur begreppet utveckling hör samman med flera aspekter: “Mänskliga rättigheter ingår som en del av utvecklingsbegreppet, säkerhet och utveckling definieras som mänskliga rättigheter, och säkerhet och utveckling flyter samman” (Hettne, 2008, s.73). En annan formulering av Hettne som beskriver utvecklingsbegreppet väl är: “Utveckling är i grunden en fråga om att hantera samhällsproblem, och samhällsproblem är i det globaliserade tillståndet globala till sin natur. Detta ställer höga krav på internationella institutioner” (Hettne, 2008, s.74). Som meningen belyser, liksom Hettne också argumenterar för är att dessa globala utmaningar är i behov av ett globalt angreppssätt med en fungerande global ledning (Hettne, 2008, s.74–75).

Säkerhetsbegreppet rymmer, likt utvecklingsbegreppet, olika definitioner och tolkningar. Det finns omfattande litteratur kring säkerhet, med olika tolkningar beroende på kontext och perspektiv. Den utgångspunkt som den här uppsatsen kommer att ha, som också beskrivs mer i detalj senare, är att säkerhetsbegreppet är komplext samt speglas inom flera sektorer och områden. Maria Stern skriver hur säkerhetsbegreppet kom att ifrågasättas under kalla kriget. Kritiken riktades främst mot det fokus som begreppet lades på staten och dess säkerhet. Resultatet blev att säkerhet istället kom att innefatta mer än vad än det traditionella realistiska perspektivet utgjorde, uttrycket kom alltså att vidgas. Stern beskriver hur begreppet därmed breddades och istället nu inbegriper flera aspekter och nivåer. Exempelvis belyser Stern hur begreppet säkerhet också kom att innefatta ett fokus på individens säkerhet samt områden som miljö, politik och ekonomi (Stern, 2017, s.178-179). Som ett resultat av detta uppkom bland annat begreppet mänsklig säkerhet, vilket är mycket centralt för min studie. Amitav Acharya beskriver hur det redogörs för mänsklig säkerhet i Förenta Nationernas utvecklingsrapport från 1994, där sju områden berörs: ekonomi, mat, miljö, hälsa, politik, samhälle och personlig säkerhet (Acharya, 2017, s.482). Stern understryker hur syftet med detta var att flytta säkerhetstänket från staten till människans behov och att det följaktligen är starkt sammankopplat med mänskliga rättigheter (Stern, 2017, s.181), liksom även Hettne betonar.

Hur säkerhet och utveckling hör ihop kan ses på olika sätt och dess innebörd varierar (Hettne, 2010, s.33). Hettne, som nämnts tidigare, betonar hur utvecklingsbegreppet i sig inte generellt kan definieras utan måste förstås utifrån tidsperiod och given kontext (Hettne, 2010, s.33). Stern och Öjendal betonar i sin artikel hur begreppen *säkerhet* och *utveckling* är socialt konstruerade och att det därför inte finns någon riktig definition utan denna formas utifrån olika berättelser och narrativ (Stern & Öjendal, 2010, s.9). Hur de två begreppen kan kopplas samman beskrivs ske på olika sätt: politiskt, empiriskt, teoretiskt och diskursivt. Hettne betonar hur det politiska sättet är särskilt tydligt inom utvecklingsbistånd. I artikeln understryker Hettne hur det är synligt i den globala politiken samt hur konflikt och utveckling starkt hör samman (Hettne, 2010, s.34). Stern och Öjendal argumenterar för hur *security-development nexus*, sambanden mellan säkerhet och utveckling, är av hög relevans att studera då det tveklöst är synligt i dagens beslutsfattande, globalt som nationellt, samt erbjuder en förståelse för dagens beslutsfattande (Stern & Öjendal, 2010, s.6–7). Stern och Öjendal skriver om sex olika narrativ (berättelser) som ligger till grund för deras nexus: “(1) *development/security as modern (teleological) narrative*; (2) *broadening, deepening and humanizing development/security*; (3) *development/security as impasse/impossible*; (4) *post-development/ security*; (5) *development/security as a technique of governmentality*; and (6) *development/security as globalized*” (Stern & Öjendal, 2010, s.9). Dessa olika narrativ är olika exempel på hur säkerhet och utveckling kan kopplas samman. Security-Development Nexus är relevant för min studie då det med stor sannolikhet går att finna inslag av flera av dessa narrativ och deras diskurser i policyramverket för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd (2016).

En annan forskare som skriver om *security-development nexus*, fast med fokus på Europeiska Unionens utrikespolitik, är Sven Grimm. I sin artikel *The Security-Development Nexus in EU Debates* (2006) beskriver Grimm, likt Öjendal och Stern, hur säkerhet och utveckling har blivit tydligt sammanlänkade och speglas i Europeiska Unionens politik. Grimm skriver om skiftet till ett större fokus på mänsklig säkerhet inom EU och hur detta hör ihop med förebyggandet av konflikter. I artikeln betonas hur sviktande stater, sköra stater, (*fragile states*) kommit att ses som ett av de största säkerhetshoten enligt EU och hur Unionens interventioner följaktligen präglas av detta (Grimm, 2006, s.159). Grimm betonar hur detta är särskilt tydligt i EU:s dokument *The European Security Strategy* där mänsklig säkerhet fått ett allt större utrymme och fokus (Grimm, 2006, s.158). Grimm hävdar att Unionens ökade

fokus på konfliktlösning i sviktande stater har lett till betydande förändringar, som bland annat kommit att resultera i minskad säkerhet för biståndsarbetare, hur biståndet hanteras, samt ett mer utvecklat samarbete mellan olika styrande institutioner (Grimm, 2006, s.160). Artikeln ger exempel på hur diskurser om säkerhet skildras inom utvecklingsaspekter och är därför av relevans för min studie.

2.2 Säkerhetisering av bistånd

Relevant för min studie är också säkerhetiseringsteorin. Forskarna Barry Buzan, Ole Waever och Jaap de Wilde, är tre framstående forskare inom säkerhet, och skriver i sin bok *Security: A New Framework for Analysis* (1998) om säkerhetisering (*securitization*) och dess effekter, alltså hur man uttrycker något i termer om säkerhet. När något uttalas samt accepteras som ett yttre hot sker en så kallat "securitization move" och särskilda åtgärder vidtas. Säkerhetisering sker dock endast om hotet accepteras av åhörarna, om inte sker endast ett "securitization move" (Buzan, Waever & Wilde, 1998, s.25). I boken betonar även författarna att säkerhetisering inte endast uppstår genom att uttala ordet *säkerhet* utan att detta kan förmedlas genom exempelvis olika metaforer och att dess innebörd varierar i form beroende på sektorer: "*Security means survival in the face of existential threats, but what constitutes an existential threat is not the same across different sectors*" (Buzan, Waever & Wilde, 1998, s.27). Författarna argumenterar också för att genom att analysera diskurser inom säkerhet ges en möjlighet till att förstå de olika enheternas roller och interaktion: "*To conclude, one can study security discourse to learn what referent objects are appealed to and can study outcomes to see which hold security legitimacy so an appeal to their necessary survival is able to mobilize support*" (Buzan, Weaver & Wilde, 1998, s.39). Det som Buzan, Waever och Wilde beskriver skildras också i min studies huvudmaterial, exempelvis vad den svenska regeringen väljer att beskriva som säkerhetshot.

Några forskare som har skrivit om säkerhetisering av bistånd är Stephen Brown och Jörn Grävingholt och deras bok *The Securitization of Foreign Aid* (Grävingholt & Brown, 2015) är högst relevant för uppsatsen. Boken beskriver hur säkerhetspolitik kan ses hos stora givarländer inom bistånd och ger exempel på detta. Stephen Brown och Jörn Grävingholt inleder med att beskriva hur biståndet i världen har förändrats. Från att huvudsakligen försöka

bekämpa ojämlikhet och fattigdom, till att i takt med en förändrad omvärld med nya former av konflikter, ta en ny riktning (Brown & Grävingholt, 2015, s.1). Brown och Grävingholt skriver om “*international violence*” - hur problem i ett land får konsekvenser i ett annat, alltså en så kallad *spill-over*. Författarna beskriver med andra ord hur säkerhet och utveckling har blivit sammankopplat och därmed synligt inom internationella interventioner (Brown & Grävingholt, 2015, s.1). Vidare beskrivs begreppet säkerhetisering, hur aktörer genom att beskriva något utifrån termer av säkerhet prioriterar ärendet över andra, med särskilda åtgärder. Säkerhetisering av bistånd beskriver Brown och Grävingholt som särskilt problematisk då aktörer exempelvis kan legitimera olika militära handlingar genom att argumentera för människors välfärd (Brown & Grävingholt, 2015, s.2).

I boken beskrivs fem stora biståndsgivare: USA, Storbritannien, Frankrike, Japan och Kanada. Författarna hävdar att säkerhetisering kan ses i samtliga av dessa länders biståndsgivande, men i olika utsträckning (Brown, Grävingholt & Raddatz, 2015, s.238). Vidare beskrivs dock hur olika trender kan urskiljas. Ett exempel är hur samtliga länder beskrivs tala om “*fragile states*” och använder detta som en form av legitimering av sina handlingar. Brown, Grävingholt & Raddatz, beskriver det som en diskurs som hör samman med konsekvenserna efter 11 september attackerna: “*Often conflated with failed or collapsed states, fragile states were presented by Northern actors discourse as breeding grounds for terrorism, crime syndicates, diseases and other problems that could boomerang to affect industrialized countries directly*” (Brown, Grävingholt & Raddatz, 2015, s.242). Björn Hettne skriver också om detta i sin bok *Vad är utveckling?*, och påtalar att det finns ett samband mellan terrorism och fattigdom vilket har kommit att påverka utvecklingsdiskursen (Hettne, 2008, s.69). En annan term och diskurs som författarna understryker hos de stora givarländerna är “*whole-of-government approach*” (Brown, Grävingholt & Raddatz, 2015, s.243). Med detta menas ett mer mångdimensionellt angreppssätt med flera aktörer och sektorer inblandade (Brown, Grävingholt & Raddatz, 2015, s.244). *The Securitization of Foreign Aid* (Brown & Grävingholt, 2015) fokuserar dock främst på effekterna kring säkerhetisering av bistånd men ger samtidigt en värdefull inblick kring hur fenomenet kan skildras på olika sätt, vilket är av hög relevans för uppsatsen.

Vidare i boken är också forskarna Katie Peters och Leigh Mayhews kapitel *The Securitization of Climate Change: A Developmental Perspective* (2015) av intresse för min studie. Peters och Mayhew beskriver hur miljön blivit säkerhetsiserad inom utrikespolitiken och använder Storbritannien som exempel. I kapitlet betonas vikten av att undersöka säkerhetsisering av miljö då den ger en inblick i hur den prioriteras, liksom hanteras inom politiken (Peters & Mayhew, 2015, s.213). Peters och Mayhew beskriver hur debatter, med Storbritannien som stark röst, inom *United Nations Security Council* (UNSC) kom att markera klimatförändringarna som ett starkt säkerhetsshot internationellt sett, vilket mötte kritik av flera parter som hävdar att det inte är en fråga om säkerhet (Peters & Mayhews, 2015, s.216). Vidare beskrivs hur klimatförändringar kopplat till säkerhet blivit allt mer utbredd och vanligt hos stora internationella aktörer där det kopplas samman med andra globala utmaningar, vilket också speglas i Storbritanniens utrikespolitik (Peters & Mayhews, 2015, s.217). Peters och Mayhew undersöker hur denna diskurs är synlig inom Storbritanniens bistånd och hur genom att säkerhetsisera miljön också förändrat landets biståndspolitik (Peter & Mayhews, 2015, s.225). I texten betonas utmaningarna med detta angreppssätt, liksom komplexiteten. Dock menar de på att det gett en tydlig effekt hur klimatfrågan hanteras och hur den blivit prioriterad över andra ärenden (Peters & Mayhews, 2015, s.230). Detta är högst relevant för min studie då miljö är en viktig och framstående punkt även inom det svenska biståndet.

En annan relevant text rörande säkerhetsisering av bistånd är Scott Watsons artikel "*The 'human' as referent object? Humanitarianism as securitization*" (Watson, 2011). Watson skriver, likt Grävningholt och Brown, hur humanitärism används av aktörer för att legitimera vissa (militära) åtgärder. I artikeln exemplifierar Watson detta genom USAs invasion i Irak där handlingen legitimerades av humanitära anledningar (Watson, 2011, s. 4). Watson argumenterar alltså för att humanitärism är en ny form av diskurs inom säkerhetsisering och är i behov av att uppmärksammas. I artikeln skriver Watson om "*the humanitarian securitization narrative*" och att genom detta människor exempelvis tilldelas subjektspositioner som passiva offer i olika humanitära kriser. Som exempel beskrivs i artikeln tsunamin 2004, där Watson menar på att detta narrativ resulterade i snabba nödvändiga åtgärder, men också skapade en problematisk framställning av den humanitära aspekten, vilket enligt Watson gynnade de mer privilegierade aktörer (Watson, 2011, s.15). Watsons infallsvinkel är också en värdefull utgångspunkt för uppsatsen där dessa idéer som

artikeln belyser kanske kan ses i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016).

2.3 Sveriges biståndspolitik

Det finns omfattande tidigare forskning på Sveriges bistånd, dock inte så mycket med inriktning på säkerhet. Mycket av forskningen som jag fann tenderar att vara något äldre och jag upplevde det svårare att finna nya publikationer. Ett exempel på tidigare forskning rörande svensk biståndspolitik bidrar forskaren Mats Håsmar med sin artikel *Swedish Aid - a Multi-Purpose Tool for Globalization* (2010). Håsmar ställer sig kritisk till det svenska biståndet och antyder att det blivit alltmer spretigt genom åren (Håsmar, 2010, s.38). Håsmar hävdar att det inte finns något specifikt fokus för det svenska biståndet och skriver i sin artikel: "*Swedish aid may have turned into a multipurpose tool that will be used for various different settings and problems*" (Håsmar, 2010, s.55). I artikeln argumenterar han bland annat för hur detta varierade fokus för biståndet har lett till en mindre effektivitet (Håsmar, 2010, s.48). Det går även att finna litteratur som problematiserar Sveriges intresse för att ge bistånd. Sunniva Engh skriver om just detta, hur Sverige tillsammans med Norge är framstående biståndsgivare, där Engh argumenterar för att bland annat normer spelar en central roll till att ge bistånd (Engh, 2009, s.65). Engh skriver om betydelsen kring de båda ländernas bakgrund med religiös mission och hävdar att det var en viktig faktor som lade grunden för biståndet (Engh, 2009, s.67). I artikeln beskrivs även kolonialismens avtryck i biståndet och hur Sverige, i avsaknad av detta, istället intog en roll att förespråka solidaritet runt om i världen under avkolonialiseringen (Engh, 2009, s.69). Engh argumenterar också för hur Sveriges roll som välfärdsstat kommit att speglas starkt genom biståndet (Engh, 2009, s.77).

Likt Engh, skriver forskaren Annika Björkdahl i sin artikel *Ideas and Norms in Swedish Peace Policy* (2013) om hur Sveriges identitet och normer har en viktig roll och är synlig i utrikespolitiken. Björkdahl argumenterar för att små stater som Sverige besitter en värdefull roll att influera, liksom utmana, stora internationella aktörer med hjälp av sina normer. Artikeln belyser Sveriges internationella inflytande på fred- och säkerhetsaspekter utifrån landets normer och idéer i Europeiska Unionen och de Förenta Nationerna. Björkdahl

beskriver hur Sverige sedan 90-talet har verkat som en konfliktförebyggande kraft internationellt, vilket kommit att bli en norm i dagens globala politik. Björkdahls artikel handlar alltså om hur Sverige genom dess normer påverkar stora globala aktörer (Björkdahl, 2013, s.323). Björkdahl hävdar att Sverige är en så kallad "*norm entrepreneur*", ett begrepp som kommer att belysas mer utförligt under avsnittet *Teori*. Artikeln belyser hur normer och politik influerar varandra och därför ej bör studeras separat (Björkdahl, 2013, s.324). Även om Björkdahls artikel inte specifikt relaterar till just svensk biståndspolitik, utan Sveriges utrikespolitik hör detta ihop och är av intresse för min studie då den ger en inblick av Sveriges roll och agerande i världen.

En annan forskare som fokuserar på svenskt bistånd är Bertil Odén som bland annat har skrivit boken *Biståndets idéhistoria - från Marshallplan till Milleniumsmål* (2006). Boken ger en värdefull historisk inblick i Sveriges biståndspolitik samt redogör för centrala begrepp. Odén beskriver bland annat hur biståndet har förändrats över åren och med den dess termer. Boken är således en bra utgångspunkt till uppsatsen för att förstå dagens policydokument i en historisk kontext. Sveriges bistånd har en lång historia och dess innebörd har varierat genom åren. Odén beskriver hur det svenska biståndet uppkommer under år 1960 med betoning på solidaritet och ansvar (s.31). Över tid har begrepp och benämningar inom biståndsdiskursen varierat. Odén beskriver exempelvis hur den första propositionen i Sverige kring bistånd använde sig av begrepp som *underutvecklade länder* och *industriländer*. Idag ses detta som utdaterat och istället används ofta begreppen *Syd* och *Nord* samt *mottagarland* och *givarland* (Odén, 2006, s.20), (vilket också kommer att användas i den här uppsatsen). Vidare beskriver Odén hur bistånd kan beskrivas som tekniskt eller finansiellt, där det tekniska avser överföring av kunskap istället för överföring av pengar (Odén, 2006, s.23). Som beskrivits finns det mycket litteratur och tidigare forskning kring svensk biståndspolitik men lite handlar om just den nuvarande biståndspolitiken kopplat till diskurser om säkerhet. Dessutom är det också svårt att, som nämnts ovan, finna tidigare forskning kring nuvarande biståndspolitik. Det är här min uppsats kan bidra till att tillföra kunskap inom ramen för internationella relationer.

3. Teori

I detta kapitel kommer det att redogöras för uppsatsens teoretiska ramverk.

Poststrukturalistisk kritik är den huvudsakliga utgångspunkten för genomförandet av analysen. Poststrukturalism, med dess kritiska fokus på språkets mening och makt, anser jag gå väl ihop med min forskningsfråga och kommer att beskrivas samt motiveras mer utförligt i detta avsnitt. Perspektivet ligger till grund för genomförandet av studien och dess betraktelse av materialet. Vidare beskrivs och diskuteras begreppet diskurs, samt tre narrativ (berättelser) som illustrerar sambandet mellan säkerhet och utveckling hämtade från Sterns och Öjendals *security-development nexus*, mer specifikt "*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*", "*Security-Development as Technique of Governmentality*" och "*Security-Development as Technique of Governmentality*" (Stern & Öjendal, 2010, s.18–20). Dessa narrativ valdes då de är av relevans för analysen och det går att se tendenser av dem i policyramverket för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd (2016). Ytterligare begrepp som är av relevans för min studie och därmed kommer presenteras i detta avsnitt är *identitet* och *norm entrepreneur*.

3.1 Poststrukturalistisk kritik

Idéer hämtade från det poststrukturalistiska perspektivet ligger alltså till grund för uppsatsens teoretiska ramverk och presenteras därmed först. Perspektivet, som växte fram under 80-talet, skiljer sig avsevärt från traditionella perspektiv som exempelvis realismen. Forskaren Lene Hansen betonar hur detta kritiska perspektiv hävdar att exempelvis staten och dess politik inte kan ses som något objektivt, utan som ett resultat av social konstruktion. Därmed ifrågasätter perspektivet rådande politiska strukturer och handlingar: "*To poststructuralists, there is no objective yardstick that we can use to define threats, dangers, enemies, or underdevelopment. We need to investigate how construction of the world, and the places and people within it, make particular policies seem natural and therefore legitimate*" (Hansen, 2017, s.60). Vidare betonar Hansen hur perspektivet lägger vikt vid hur vi ser på världen samt vilken mening vi tillskriver den, alltså vår ontologi och epistemologi (Hansen, 2017, s.160). Hansen beskriver hur språket är högst centralt inom poststrukturalismen. Genom ord förmedlas aktörers intressen, samt övertygelser och blir därför av hög relevans att studera (Hansen, 2017, s.162), vilket går väl ihop med min studie och val av analysmetod, kritisk diskursanalys (vilket kommer att presenteras i nästa avsnitt).

Linda Åhäll beskriver hur poststrukturalismen har varit aktuell inom säkerhetsstudier under de senaste åren (Åhäll, 2017, s. 87). Genom att ställa frågor som *Vad?*, *Vart?* och *Hur?* kan politiken kopplad till säkerhet synliggöras och analyseras. Perspektivet, som Åhäll understryker liksom speglas i frågorna, utmanar olika tankesätt kring säkerhet samt vilken funktion begreppet ges i olika sammanhang (Åhäll, 2017, s.87). Dessa tre frågor presenterar även vad som beskrivs av Åhäll som *“sights”*, *“sites”* och *“insights”* (Åhäll, 2017, s.87). Min studie kommer främst att ta sin utgångspunkt ifrån på vad Åhäll beskriver som *“sights”*, alltså hur aktörer talar om säkerhet genom analys av språk. Centralt här är diskurser, som kommer presenteras närmare senare i detta avsnitt, liksom makt inom dem (Åhäll, 2017, s.89–90). Genom detta kritiska angreppssätt, beskriver Åhäll, hur perspektivet hjälper till att problematisera och utmana rådande strukturer samt tankesätt kring säkerhet (Åhäll, 2017, s.89), vilket speglas i uppsatsens huvudfråga, likväl som de två underfrågorna. En mening som belyser detta liksom studiens utgångspunkt är formuleringen: *“By examining how meanings are produced and attached to various social subjects and objects, it is possible to expose the inclusions and exclusions involved in producing that which appears to be natural, fixed and timeless, and to argue that the political action that follows from naturalized understandings could be pursued differently”* (Åhäll, 2017, s.90).

Som Åhäll belyser, är poststrukturalism inte en teori i sig (Åhäll, 2017, s.88), dock är perspektivets kritiska angreppssätt högst relevant för uppsatsen för att analysera diskurser om säkerhet, samt att se materialet ur en kritisk synvinkel. Kritik som riktats mot perspektivet är bland annat är att inte allting kan ses som en social konstruktion och att vissa hot är verkliga oberoende av vilken diskurs som råder (Hansen, 2017, s.165). Samtidigt, som också Hansen belyser, skiftar vilken mening det delges beroende på vilken diskurs som råder.

Poststrukturalistisk kritik uppmanar, som beskrivits ovan, till att utmana olika tankesätt och dess sociala konstruktioner och i min studie kommer detta perspektiv att användas för att analysera vad som beskrivs i policydokumentet med ett kritiskt förhållningssätt - det som beskrivs är inte någon objektiv sanning utan en del av en diskurs som reproduceras genom ord. Sammanfattningsvis speglar alltså den poststrukturalistiska kritiken min betraktelse och analys av materialet. Uppsatsens metod, som presenteras i nästa avsnitt, speglar liksom den poststrukturalistiska kritiken.

3.1.1 Diskurs

Ett viktigt begrepp för uppsatsen och inom det poststrukturalistiska perspektivet, som också berörts i föregående stycke, är diskurs: *“Through discourse, it is possible to ‘see’ how meaning and knowledge of security is constituted through language (however broadly defined) and, crucially, how particular constructions enable certain practices while excluding others”* (Åhäll, 2017, s.90). Det finns olika definitioner och tolkningar av begreppet diskurs, den utgångspunkt den här uppsatsen kommer att ha, samt vilket delas med den Hettne redogör för är: “Med diskurs avses en samhällsdebatt där de medverkande, teoretiker och praktiker, är överens om vilket problemområde det är som diskuteras, liksom innebörden av olika begrepp; dock inte nödvändigtvis om hur problemet bäst skall lösas och vilka institutioner som är bäst lämpade för detta” (Hettne, 2008, s.9). Hur en diskurs är utformad och vilken uppfattning som tillskrivs dess mening varierar. Som Hettne belyser och som visats i avsnittet *Tidigare forskning*, skiftar begrepp som *utveckling* och *säkerhet* i mening beroende på vilken diskurs som råder och verkar (Hettne, 2008). Då min studie bygger på att analysera hur svensk biståndspolitik motiveras genom diskurser om säkerhet kommer även resultatet, som Hettne beskriver, speglas av rådande samhällsdebatter. Hur den svenska regeringen talar om säkerhet speglar alltså diskurser, vad som anses viktigt, men också vad som utelämnas, liksom vilka begrepp som används. Poststrukturalismen med dess fokus på diskurser är alltså av hög relevans för genomförandet av studien då det perspektivets angreppssättet hjälper till att synliggöra och analysera diskurser kring säkerhet i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016).

Poststrukturalism belyser hur språk är en del av diskurser och att vad som förmedlas ges mening, samt förstås utifrån dessa. Alltså hur olika händelser och uttalanden förmedlas samt tas emot beror på vilken diskurs som råder (Hansen, 2017, s.162). Åhäll beskriver att perspektivet, med inspiration från Michel Foucault, belyser även hur diskurser anses höra samman med makt och genom att analysera diskurser kan maktstrukturer synliggöras, men också ifrågasättas (Åhäll, 2017, s.90). Hansen understryker också detta och beskriver hur det inom en diskurs tilldelas roller som bara existerar innanför denna. Vidare beskrivs Foucaults koncept biomakt och biopolitik, hur staten på olika sätt styr människor och deras kroppar genom politiska handlingar (Hansen, 2017, s.163–164). Vad som beskrivs som ett

säkerhetshot i policyramverket (2016/17:60) är alltså en makthandling i sig (Åhäll, 2017, s.90), vilket också kommer att ses som en utgångspunkt för min studie.

3.1.2 Tre narrativ från Stern och Öjendals Security-Development Nexus

En annan aspekt som jag kommer att ta i hänsyn till i analysen av materialet är sambandet mellan säkerhet och utveckling, med andra ord, *Security-Development Nexus* (som beskrivits mer övergripande under *Tidigare Forskning*). Mer specifikt har jag här valt att presentera och beskriva tre narrativ som illustrerar sambandet mellan säkerhet och utveckling från Stern och Öjendals artikel *Mapping the Security-Development Nexus: Conflict, Complexity, Cacophony, Convergence?* (2010). De narrativ, dvs olika typer av berättelser, som valts är "*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*", "*Security-Development as Technique of Governmentality*" och "*Globalized Security-Development*" (Stern & Öjendal, 2010, s.18-20). Dessa är av relevans för min studie då de ger inblick och belyser hur säkerhet och utveckling kan porträtteras i olika sammanhang.

"*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*" utmanar, enligt Stern och Öjendal, tidigare tankesätt. Detta nexus porträtterar bland annat sambandet mellan säkerhet och utveckling med ett fokus utifrån utsatta människors perspektiv och behov. Som namnet belyser, är det ett narrativ som går utanför de traditionella perspektiven och även inbegriper andra sektorer, som till exempel miljöaspekter (Stern & Öjendal, 2010, s.18). Som Stern även belyser i boken *Om krig och fred* (2017) är detta perspektiv en kritik mot det traditionella tankesättet kring säkerhet som uppstod under kalla kriget (Stern, 2017, s.178). Begreppet säkerhet kom att innefatta många fler aspekter, nationella som globala, inom både politiskt beslutsfattande och inom forskningen vilket också speglas i detta narrativ (Stern, 2017, s.179). Det andra narrativet, "*Security-Development as Technique of Governmentality*" belyser hur säkerhet och utveckling inom politiken kan anses som ett slags styrmedel av människors liv. Detta går också att koppla samman med Foucaults biopolitik, som beskrivits ovan. Stern och Öjendal beskriver hur detta angreppssätt kan ses användas i bland annat förebyggande syfte inom utveckling, som exempelvis bekämpande mot terrorism.

Det tredje narrativet “*Globalized Security-Development*”, representerar synen på en globaliserad värld. En värld där länder tillsammans strävar efter gemensamma globala mål och hot, som exempelvis klimatförändringar, jämlikhet och konflikter. Sammanfattningsvis belyser detta nexus ett globalt angreppssätt till globala problem (Stern & Öjendal, 2010, s.21). Dessa tre narrativ valdes att presenteras här för att de är av hög relevans för min studie då de hör ihop med det poststrukturalistiska perspektivets kritiska tänkandet och visar på hur diskurser av säkerhet kan skildras inom utveckling. Sammanfattningsvis ger dessa en inblick i hur diskurser om säkerhet kan speglas i policyramverket för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd (2016).

3.1.3 Identitet

Vidare är identitet en viktig komponent för analysen av materialet. Hansen beskriver exempelvis hur ett lands utrikespolitik, enligt poststrukturalism, är formad utifrån uppfattningar om staten: “*Foreign policies constitute the identity of the Self through the construction of threats, dangers and challenges - that is, its Other(s)*” (Hansen, 2017, s.169). Inspirerad av Judith Butler beskrivs identitet också som något som reproduceras inom olika diskurser och kan användas för att rättfärdiga olika policys. Subjektspositioner beskrivs här även som en central term, vilken mening ett subjekt delges inom olika diskurser påverkar dess maktposition gentemot andra. Hansen exemplifierar hur detta kan speglas inom utvecklingsbistånd - hur mottagarlandet sätts i en subjektsposition där givarlandet är i överläge: “*Another example of the ‘who can speak and how’ issue is development discourse, where those who receive aid are constituted as less knowledgeable than Western donors*” (Hansen, 2017, s.171). Detta är också av relevans för min studie, alltså att titta på hur olika subjektspositioner konstrueras och presenteras i dokumentet utifrån ett säkerhetsperspektiv. Stern understryker likt Hansen och Butler vikten av identitet inom säkerhetsstudier och skriver: “Enkelt uttryckt kan man säga att vilka vi (tror att vi är) är påverkar vad och vilka vi är rädda för, liksom hur vi förstår säkerhet” (Stern, 2017, s.182). Säkerhet och identitet är starkt sammanlänkade och som Stern betonar, något som bör tas i beaktning i säkerhetsstudier. Sammanfattningsvis är identitet något som kommer att tas i beaktande av analysen av materialet - hur Sverige presenteras som aktör i relation till diskurser om säkerhet, samt vilka subjektspositioner som delges i Policyramverket.

3.1.4 Norm entrepreneur

Ett annat begrepp som är centralt för min studie är Annika Björkdahls definition av "*Norm entrepreneur*". I Björkdahls artikel beskrivs Sverige som en verkande "*norm entrepreneur*", ett land med altruistiska motiv med strävan för förändring och påverkan i världen (Björkdahl, 2013, s.325). Vidare beskriver Björkdahl hur "*norm entrepreneurship*" fungerar och hur det antas ske genom tre steg. Först beskrivs hur normskapandet sker. En "*norm entrepreneur*" skapar normer som går ihop med dess värderingar och ståndpunkter. Sedan formas dessa normer för att tas emot och accepteras av en global publik. Nästa steg beskriver Björkdahl är att hitta en organisation i syfte att bevara och sprida dessa normer. Fördelaktigt understryks vara de internationella organisationerna då de besitter en stor makt att påverka och influera mellan aktörer. Slutligen läggs fokus på att bland annat försöka övertala andra stater att anta och stödja dessa normer. Målet för ett lyckat "*norm entrepreneur*" är att institutionalisera de förespråkade normerna så att de blir en del av organisationerna och deras diskurser för att på så vis påverka (Björkdahl, 2013, s.325–326).

Varför Sverige anses som en "*norm entrepreneur*" menar Björkdahl ha flera olika orsaker. Bland annat lyfts Sveriges historiska arv fram. Björkdahl betonar hur bland annat Sveriges avstånd från kolonialism, roll som medlare under kalla kriget och förespråkare för global fred gett landet en god position internationellt sett. Vidare understryks också viljan att sprida svenska värderingar i världen, som solidaritet och konfliktförebyggande (Björkdahl, 2013, s.326). Björkdahl argumenterar bland annat för att små stater, som Sverige, besitter en värdefull roll att påverka betydande aktörer inom världspolitiken och utmana dess normer (Björkdahl, 2013, s.333). Utgångspunkten, att se Sverige som en "*norm entrepreneur*" känns också högst relevant inom biståndspolitiken och kommer därmed vara värdefull för analysen av Policyramverket.

4. Metod och material

Då uppsatsen avser att titta på diskurser om säkerhet inom biståndspolitiken anser jag att kritisk diskursanalys som metod är mycket passande och faller väl samman med de poststrukturalistiska idéer som presenterades i föregående avsnitt. Metoden kommer i detta kapitel att presenteras samt kritiskt diskuteras, liksom materialet som valts för studien.

4.1 Kritisk diskursanalys

För att besvara forskningsfrågan kommer uppsatsens metodval att baseras på en kvalitativ textanalys, kritisk diskursanalys med en diskurssemantisk ingång. Detta anses passande då den kritiska diskursanalysen fokuserar på språket och dess sociala struktur (Boréus & Bergström, 2019, s.311), vilket även poststrukturalism gör. Alan Bryman understryker hur metoden, inspirerad av Foucault, belyser språket som en form av makt (vilket också nämns under avsnittet *Teori*). Kritisk diskursanalys undersöker alltså hur denna makt styr vad som prioriteras, men även vad som marginaliseras (Bryman, 2018, s.651). Detta är av hög relevans för analysen av policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016), alltså vad som beskrivs som säkerhetshot, samt vad/vem som anses vara i behov av säkerhet (referensobjekt). Följaktligen beskriver Bryman även hur diskurser är influerade och påverkas av andra diskurser (Bryman, 2018, s.651), exempelvis hur globaliseringens diskurs påverkar den inom bistånd. Ett annat centralt begrepp, relaterat till detta, och som är relevant för studiens metod och utgångspunkt är intertextualitet, alltså hur texter specifikt är influerade av varandra (Bryman, 2018, s.652). Hansen beskriver detta och menar på att de kan erbjuda en förståelse av världen genom att studera texter (Hansen, 2017, s.165). Vidare understryker Hansen också hur det som beskrivs kan tas för givet då det exempelvis framlagts och bearbetats i tidigare texter, exempelvis på vilket sätt olika grupper beskrivs (Hansen, 2017, s.165), vilket också kommer att tas hänsyn till i genomförandet av den här studien.

Då språkbruket är centralt inom metoden kommer fokus läggas på vilka ordval som förekommer i primärmaterialet, alltså hur bland annat säkerhetsproblem och hot beskrivs i policyramverket. Orden blir därmed analysobjektet. Kristina Boréus och Göran Bergström betonar hur ord kategoriserar och formar vår bild av omvärlden (Boréus & Bergström, 2019,

s.320). Nyckelord har en viktig funktion då de är en del av en diskurs och kan ge inblick i exempelvis olika tankesätt (Boréus & Bergström, 2019, s.322). Som beskrivits tidigare i detta avsnitt kommer uppsatsen också att ha en diskurssemantisk ingång. Mer specifikt menas med detta, som Boréus och Bergström också beskriver, en analys av vilken funktion ord rymmer i en diskurs samt hur den speglar olika sätt att tänka i relation till vilken kontext den uttrycks i (Boréus & Bergström, 2019, s.322-323). För att finna nyckelord finns det några kriterier att beakta som finns beskrivna i Boréus och Bergströms bok *Textens mening och makt*: användningsfrekvens, fokus i kommunikationen, kontextberoende, representerar tankesätt, etc (Boreus & Bergström, 2019, s.323). Innebörden kring dessa nyckelord varierar och omdiskuteras, vilket beskrivs som en *semantisk kamp* (Boréus & Bergström, 2019, s.324). För att besvara forskningsfrågan kommer alltså fokus att läggas på att hitta betydande ord kopplade till säkerhetspolitik i dokumentet och sedan se hur dessa används, hur de presenteras samt vilken funktion de besitter. Nyckelord som kommer vara centrala för analysen av policyramverket är till exempel; säkerhet, hot, skydd, beskydd, trygghet och sviktande- och sköra stater (*fragile states*). Genom att finna, samt analysera dessa nyckelord kan diskurser om säkerhet synliggöras samt problematiseras i dokumentet.

Kristina Bergström beskriver även olika sorters analysfrågor som kan användas till materialet. För kritisk diskursanalys föreslås frågorna: “a. Vilka beskrivs som agenter och andra deltagare i ett skeende? b. Används abstraherande substantiv i vissa sammanhang (nominalisering)? c. Vilka centrala ord och uttryck används?” (Boréus, 2015, s.172). För att besvara analysfrågorna rekommenderar Bergström att notera vilka aktörer som omnämns samt deras deltagande, ha uppsyn efter nominalisering och undersöka nyckelorden som nämndes tidigare (Boréus, 2015, s.172). Likt Bergström, fast med koppling till säkerhet, kommer jag att använda mig av frågor att ställa till materialet. Mer specifikt kommer min analys av policyramverket (2016) att utgå från fem analytiska frågor relaterade till säkerhet som Stern presenterar i boken *Om krig och fred: en introduktion till freds- och konfliktstudier* (2017): “1. Säkerhet för vem eller vad?, 2. Säkerhet från vem eller vad?, 3. Säkerhet på vilket sätt?, 4. Säkerhet skapad av vem eller för vad? och 5. Säkerhet: hur?” (Stern, 2017, s.185–186). Stern beskriver hur frågorna erbjuder en kritisk analys av hur olika aktörer i samhället talar om säkerhet. Dessa frågor är högst relevanta för att besvara min forskningsfråga och speglas särskilt i uppsatsens första underfråga (Vad motiveras som säkerhetsproblem i

policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016?) och ger en bra utgångspunkt för att analysera mitt material och besvara min huvudfråga.

4.1.2 Metoddiskussion

Som Boréus och Bergström beskriver kan metoden anses något problematisk och en återkommande kritik av kritisk diskursanalys beskrivs vara dess icke objektiva angreppssätt. Vidare beskrivs hur detta kan resultera i en problematisk maktposition hos forskaren då metoden bygger på att använda sina egna förkunskaper och uppfattningar (Boréus & Bergström, 2019, s.341). Jag är medveten om att min position som bland annat svensk medborgare kan komma att influera analysen kring motiv av svensk biståndspolitik genom diskurser om säkerhet. Samtidigt, som Boréus och Bergström beskriver, finns ett ifrågasättande kring objektivitet i sig där forskare menar att det inte är något som existerar likväl går att uppnå. Forskare hävdar istället att det är nödvändigt att använda sin position för att ifrågasätta exempelvis rådande maktstrukturer (Boréus & Bergström, 2019, s.341). Då studien avser att analysera ett offentligt dokument publicerat åtkomligt för allmänheten ser jag inga större forskningsetiska problem i genomförandet av analysen. Däremot, som beskrivits i detta avsnitt, finns det en risk att reproducera (möjligtvis skadliga) tankesätt/diskurser kring säkerhet, då jag som tolkare av materialet automatiskt besitter en slags maktposition.

Likt Boréus och Bergström, betonar även Bryman, den kvalitativa forskningens subjektivitet samt fokus på det implicita i en text (Bryman, 2018, s.484). Uppsatsen skulle exempelvis istället kunna baseras på en kvantitativ innehållsanalys, som till skillnad från kritisk diskursanalys, fokuserar på det explicita i texten (Boréus och Bergström, 2019, s.50). Boréus och Bergström beskriver hur en kvantitativ innehållsanalys bland annat undersöker användningsfrekvensen av vissa termer. Med den metoden hade jag exempelvis kunnat titta på hur ofta ord som säkerhet förekommer i policyramverket (2016) och dra slutsatser därefter. Dock hade en viktig aspekt av arbetet försvunnit då jag avser analysera innebörden av språket i materialet och på så vis urskilja säkerhetspolitiska tendenser. Istället för att undersöka hur många gånger ett ord förekommer är jag intresserad av att se hur ordets

funktion i diskursen och vilken mening den delges. Den kritiska diskursanalysen med dess kvalitativa angreppssätt är därför av hög relevans för genomförandet av min studie.

4.2 Materialdiskussion

För att besvara uppsatsens huvudfråga (Hur motiveras svensk biståndspolitik genom diskurser om säkerhet?) kommer dagens policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd från 2016 att användas som det primära materialet. Detta valdes då det är det nuvarande styrande dokumentet inom svensk biståndspolitik och därmed speglar de nutida motiven kring svensk utrikespolitik ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Dokumentet är publicerat av regeringen och kan därför anses som en reliabel källa. Texten är formell och välformulerad, vilket möjligtvis kan göra det svårare att urskilja diskurser kring säkerhet. Samtidigt är syftet att undersöka hur biståndet motiveras ur Sveriges perspektiv, vilket gör det till ett lämpligt underlag. Det hade också varit intressant att jämföra nuvarande policyramverk med tidigare för att se hur säkerhetsdiskurser har förändrats inom svensk biståndspolitik över tid. Återigen, vid ett större omfång, hade det också varit intressant att studera mer tydliga exempel på hur dessa säkerhetspolitiska diskurser inom det svenska biståndet varierat över tid, till exempel genom att titta på specifika länder till vilka Sverige gett bistånd där diskurserna kring säkerhet är särskilt tydliga.

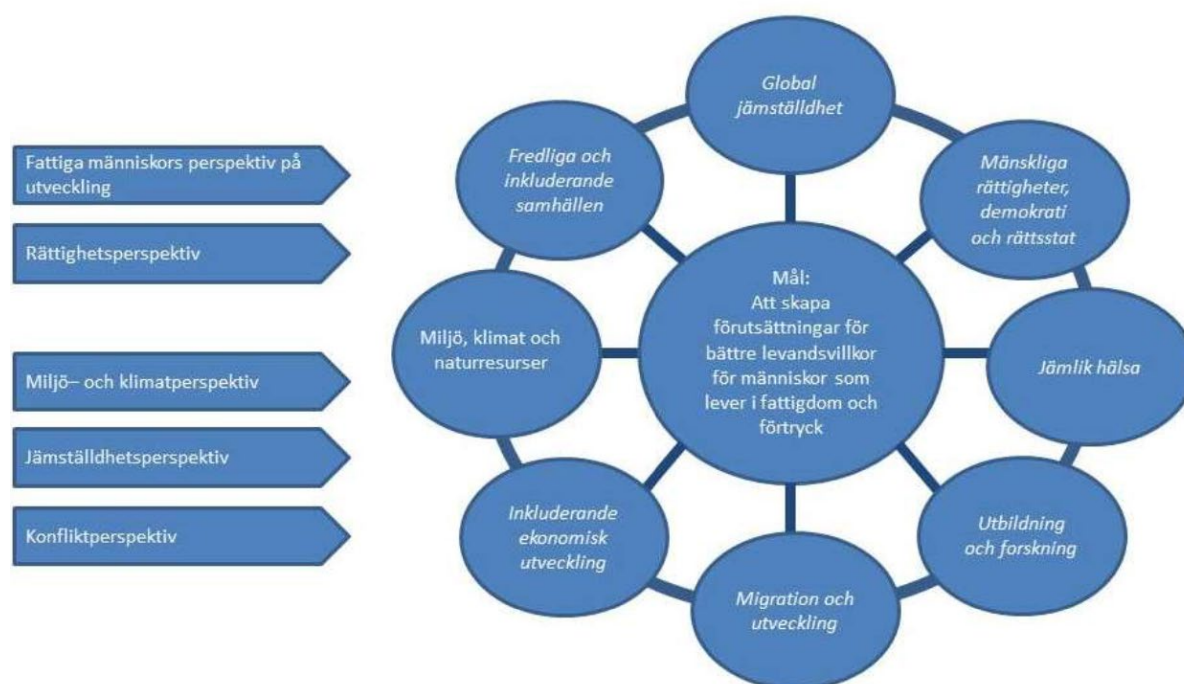
5. Resultat och analys

I denna del kommer den poststrukturalistiska kritiken samt den kritiska diskursanalysen, som beskrivits tidigare avsnitt, att appliceras på policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd från 2016 i syfte att besvara uppsatsens huvudfråga - hur svensk biståndspolitik motiveras genom diskurser om säkerhet. Först inleds avsnittet med att kortfattat beskriva policyramverkets innehåll och därefter mer övergripande kopplingar till ett säkerhetsperspektiv. Avsnittet är sedan uppdelat i två delar (vilket även representerar uppsatsens underfrågor): *Säkerhet och hot i policyramverket (2016/17:60)* och *Sveriges roll i världen*. Under dessa två underrubriker kommer policyramverket presenteras och analyseras parallellt för att besvara uppsatsens huvudfråga.

5.1 Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016)

Det nuvarande policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd publicerades den 14 december 2016 och är det rådande dokument som styr Sveriges biståndspolitik och kom att ersätta det tidigare från 2013. Detta ramverk beskrivs vara ett resultat från Agenda 2030, klimatavtalet i Paris och Addis Ababa Action Agenda. Agenda 2030, också känd under namnet Globala Målen, är ersättaren av de tidigare Millenniemålen (SIDA, 2019). Sverige var ett av de 193 länderna i Förenta Nationerna som år 2015 tillsammans tog fram en resolution innehållande 17 globala mål. Dessa mål avser alla länder i världen med syfte att till år 2030 uppnått ekonomisk, social och ekologisk hållbar utveckling (NE, 2020). Under samma år genomfördes klimatavtalet i Paris med intentionen att bromsa klimatförändringarna, medan Addis Ababa Action Agenda var en konferens rörande hur de globala målen skulle finansieras (SIDA, 2019). Policyramverket beskrivs även vara influerat av Sendairamverket med fokus på förebyggande av katastrofer (2016/17:60, s.3). De globala målen återkopplas det ständigt till och de återfinns i samtliga delar av policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016/17:60).

Bild 1. Perspektiv som genomsyrar svenskt utvecklingssamarbete

Bildkälla: 2016/17:60, s. 16.

Policyramverket beskriver hur det svenska biståndet ska utgå ifrån olika perspektiv och teman, vilket tydligt illustreras i bilden ovan. Målet med det svenska biståndet beskrivs alltså vara “att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck” (2016/17:60, s. 3). För att uppnå detta beskrivs det hur Sveriges biståndspolitik ska ta avstamp från de globala målen och arbeta utifrån olika perspektiv (som belyses i bilden). Två centrala perspektiv som beskrivs här är “fattiga människors perspektiv på utveckling” och “rättighetsperspektivet” (2016/17:60, s.14). Det förstnämnda beskrivs kortfattat men klargör att utvecklingsarbetets fokus ska ligga på människan. Medans rättighetsperspektivet understryks mer belysa demokrati och mänskliga rättigheter (2016/17:60, s.14). Utöver detta lyfts också fram vad som benämns som “tematiska perspektiv” (2016/17:60, s.14). Dessa redogörs som tre stycken - “konfliktperspektiv”, “jämställdhetsperspektiv” och “miljö- och klimatperspektiv” (2016/17:60, s.14–15). Policyramverket betonar hur samtliga perspektiv är av relevans för utvecklingssamarbetet och ska tas hänsyn till i syfte att uppnå målet.

Sammantaget upplever jag som läsare av policyramverket att det är svårt att få en tydlig överblick av hur biståndet faktiskt fungerar på ett mer praktiskt plan. Som beskrivits ovan understryks det hur policyramverket ska utgå från många olika perspektiv och aspekter, vilket dessa i sin tur ska influera samtliga områden inom utvecklingsarbetet. Som författarna av dokumentet klargör är fattigdom ett komplext fenomen och inbegriper flera olika områden och aspekter vilket därmed kräver ett angreppssätt därefter (2016/17:60, s.14). Det ges även under kapitel 5, *Utvecklingsarbetets tematiska inriktning*, lite mer ingående exempel på hur Sverige ska arbeta och agera med de olika inriktningarna relaterade till temana (2016/17:60, s.17). Dock saknas det i många fall information hur dessa handlingar ska genomföras mer konkret och hur önskade resultat kan säkerställas. Sammanfattningsvis är mitt intryck av policyramverket att det känns spretigt och att det är svårt att som läsare förstå mer specifikt hur detta ska ske.

I samtliga avsnitt i policyramverket går det att utläsa diskurser kring säkerhet. I dokumentet står det formulerat: “Regeringen utgår från en mångdimensionell syn på fattigdom” (2016/17:60). Som meningen belyser och bilden ovan illustrerar understryks hur utvecklingsdiskursen ryms inom flera olika områden, alltså därav också säkerhetsaspekter. Detta klargörs särskilt i meningen: “Det finns ingen hållbar utveckling utan fred och ingen fred utan hållbar utveckling och ingetdera utan respekt för de mänskliga rättigheterna” (2016/17:60, s.26). Ordet säkerhet i sig förekommer inte i stor utsträckning men det är samtidigt tydligt att säkerhetsaspekter är dominerande i Policyramverket och är starkt sammankopplat med fattigdomsbekämpningen, som kommer att belysas närmare i detta avsnitt. Vidare är också betydande nyckelord (som beskrivs i metodavsnittet) ständigt återkommande, som exempelvis *sviktande- och sköra stater, utsatta- och nödlidande människor, hot, säkerhet, skydd, beskydd och trygghet*. Hur dessa ord förstås, liksom vilken funktion de fyller är olika beroende på diskurs och kommer att redogöras närmare för i detta avsnitt. I avsnittet *Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld* (2016/17:60, s.5-) ges en bild och inblick i vad som anses som samtida hot och problem inom utvecklingsdiskursen. De olika hoten och problemen som presenteras är många och i varierande form - ojämlikhet, terrorism, brist på demokrati, utsläpp, sviktande stater, korruption, etc. Vem eller vad som

anses vara i fara, likt hoten, är av varierande karaktär och motiverar varför Sverige ska ge bistånd. Vilka dessa är, mer specifikt, kommer att presenteras samt analyseras härnäst.

5.2 Säkerhet och hot i policyramverket (2016/17:60)

Som beskrivits är säkerhetsaspekter återkommande och genomgående i policyramverket. Hur säkerhet och hot beskrivs i policyramverket kommer att presenteras och analyseras med stöd av Sterns fem frågor (som beskrivits i metodavsnittet på sidan 17). Som nämnts tidigare i detta avsnitt upplevde jag materialet något spretigt då teman och perspektiv genomsyrar varandra samt dokumentets brist på konkreta exempel, dock kan några trender utläsas. I policyramverket kunde särskilt fyra diskurser om säkerhet urskiljas - ekologisk, global, mänsklig och ekonomisk. Nedan har jag sammanställt en kortfattad och övergripande tabell som ett utdrag över vad som hittades i policyramverket, strukturerad med hjälp av de fem frågorna. Underrubrikerna som följer i detta avsnitt representerar dessa diskurser och tar också sin utgångspunkt utifrån dessa frågor. De är alltså ett fördjupande av varje område.

Säkerhetsdiskurs	Säkerhet för vem/vad?	Säkerhet från vem/vad?	Säkerhet på vilket sätt?	Säkerhet skapad av vem/för vad?	Säkerhet: hur?	Nyckelord
<i>Ekologisk</i>	Planeten, mänsklighet en, medelinkomstländer, önationer, hälsa, etc	Miljöförstöring och dess konsekvenser	Hållbar utveckling	Sverige tillsammans med det globala samfundet	Stödja hållbara interventioner	Ödesfråga, hot, miljöhot, planetära gränser
<i>Global</i>	Planeten, mänskligheten, demokratin	Globala utmaningar och problem	Hållbar utveckling	Sverige tillsammans med det globala samfundet	Globalt ledarskap	Globala hot, gemensamma utmaningar, sviktande stater
<i>Mänsklig</i>	Fattiga människor, sviktande stater, utsatta grupper	Konflikt, fattigdom, naturkatastrofer, brist på demokrati, etc	Hållbar utveckling	Sverige tillsammans med det globala samfundet	Fattigdomsbekämpning	Sviktande- och sköra stater, utsatta- och nödlidande människor, sårbarhet

<i>Ekonomisk</i>	Fattiga, människor, institutioner, utveckling	Fattigdom, brist på möjligheter, korruption, arbetslöshet, konflikter	Hållbar ekonomisk utveckling	Sveriges ekonomiska sanktioner	Ekonomiska interventioner	Möjligheter, handels hinder
------------------	---	---	------------------------------	--------------------------------	---------------------------	-----------------------------

5.2.1 Ekologisk säkerhet

Miljöaspekter relaterat till säkerhet är en stark förekommande diskurs i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016). Redan på försättsbladet beskrivs det hur miljön är en mycket viktig punkt i de globala målen, Agenda 2030, samt Parisavtalet och hur det kommer vara en central del för det hållbara utvecklingsarbetet (2016/17:60, s.1). Det är även, som beskrivits tidigare, representerat i de så kallade tematiska perspektiven (miljö- och klimatperspektiv) och ska alltså enligt policyramverket genomsyra samtliga delar av utvecklingssamarbetet (2016/17:60, s.15). I dokumentet beskrivs hur: “Miljöförstöring och klimatförändringar drabbar människor som lever i fattigdom hårdast, då de ofta är direkt beroende av naturresurser, biologisk mångfald och ekosystemtjänster från skog, mark, vattendrag och hav för sitt uppehälle” (2016/17:60, s.25). Vidare läggs betoning på hur kvinnor och barn är särskilt drabbade. Det står även formulerat: “Luftföroreningar är idag det största miljöhotet mot människors hälsa” (2016/17:60, s.25). Klimatförändringarna beskrivs hota hela vår planet och skapa stor förödelse, från individnivå till samhällsnivå. Några av de hot som beskrivs (relaterat till miljön) är bland annat stigande havsnivåer, naturkatastrofer, ökande temperaturer, tvångsmigration och konflikt (2016/17:60, s.10). Policyramverket lägger betoning på hur exempelvis människor tvingas fly på grund av klimatförändringarna och att det i sin tur leder till bland annat konflikter (2016/17:60, s.10). Liksom hur klimatutsläppen försämrar människors hälsa (2016/17:60, s.11). Ytterligare ett exempel på hot som beskrivs är kemikaliers spridning och hur de i sin tur också utgör ett hinder för utveckling (2016/17:60, s.25).

Referensobjekten är alltså av varierande karaktär och alltså därmed också hoten som exemplifieras ovan. Först läggs betoning på fattiga människor, därefter beskrivs medelinkomstländer och hur deras utveckling drabbas hårt, liksom skog och hav (2016/17:60, s.10). Att den ekologiska diskursen, relaterat till säkerhet, är en stark motivering till att ge

bistånd klargörs särskilt i formuleringen: “Regeringen ser klimatförändringarna som vår tids ödesfråga” (2016/17:60, s.24). Det står även beskrivet i texten: “En omställning till hållbar utveckling inom de planetära gränserna är nödvändig för att vända utvecklingen och bygga hållbara samhällen” (2016/17, s.10). Under avsnittet *Utvecklingssamarbetets tematiska utveckling* (2016/17:60, s.15-) beskrivs det hur miljö- och klimatperspektivet utgör en viktig del i biståndspolitiken och ska tas i hänsyn till inom utvecklingssamarbetet. Flera åtgärder gällande miljöförstöring och klimatutsläppen presenteras i dokumentet.

Hur klimathoten framställs i dokumentet är ett tydligt exempel på hur policyramverket speglar den samtida samhällsdebatten. Det är även ett starkt exempel på intertextualiteten i dokumentet, vilket är särskilt synligt då den exempelvis, utöver de globala målen, refererar till Parisavtalet. Då klimathoten redan är en rådande diskurs inom det internationella samfundet kan alltså klimatet lättare säkerhetsiseras och därmed som följd legitimeras, liksom motivera det svenska biståndet. Diskursen går även att koppla till den osäkerhet som Hettne beskriver präglad den så kallade sjätte diskursen som representerar global utveckling. Klimatförändringarnas konsekvenser är en av de många globala utmaningarna som Hettne beskriver speglar den nutida diskursen (Hettne, 2008, s.70). Den svenska biståndspolitikens starka betoning på miljön kan kanske därmed ses som ett resultat av den globala oron i världen. Ett särskilt intressant begrepp och nyckelord är också hur regeringen, som nämnts tidigare, beskriver det som dess “ödesfråga”. Ordvalet är intressant då det tolkas som att miljön är viktigast av allt. Samtidigt skulle det dock också kunna ses som ett maktspel - kanske är det ett sätt att signalera politisk medvetenhet och därmed även status? Förutom att vinna svenska folkets förtroende kanske det också kan ses som ett sätt att stärka Sveriges roll samt inflytande internationellt sätt?

Vidare går diskursen tydligt att koppla till Stern och Öjendals narrativ “*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*” (Stern & Öjendal, 2010, s.18), alltså hur diskussionen kring säkerhet och utveckling rör sig bortanför statens intressen. Klimatförändringarna och de hot som medföljer beskrivs innefatta ett flertal aspekter och områden relaterade till säkerhet. Säkerhet i den ekologiska diskursen talas, som beskrivits, i termer om att exempelvis skydda mänskligheten, förebygga konflikter samt rädda olika arter i både hav och på land. Det är alltså ett starkt exempel på hur säkerhet rör sig bort från fokus

på statens intressen och dess säkerhet. Vidare är också *“Globalized Security-Development”* (Stern & Öjendal, 2010, s.21) synlig och central i den ekologiska diskursen.

Klimatförändringarna beskrivs i policyramverket utgöra globala säkerhetshot och kräver därmed ett globalt angreppssätt. Detta går att koppla till Hettnes antydning till behovet av ett globalt ledarskap till globala problem i den diskursen vi befinner oss i nu (Hettne, 2008, s.74-75). Flera formuleringar belyser detta tankesätt och ett exempel på detta är:

“Klimatförändringarna ökar risken för konflikter, fattigdom och hunger, undergräver de mänskliga rättigheterna och är en växande orsak till ofrivillig migration” (2016/17:60, s.24).

Detta går också att koppla till vad forskarna Peters och Mayhew skriver om - hur klimatförändringarna blivit säkerhetsiserade inom politiken och hur exempel på detta kan ses inom bistånd (Peter & Mayhew, 2015). Liksom Storbritanniens säkerhetsiserande av bistånd går det också att se tydliga tendenser kring detta inom det svenska. Det Peters och Mayhews belyser i sin artikel speglas tydligt i det svenska policyramverket. Klimatförändringar beskrivs starkt sammankopplat med säkerhet, som den ekologiska diskursen, beskrivit i detta avsnitt, belyser.

5.2.2 Global säkerhet (spill-over)

En annan tydlig diskurs om säkerhet som går att se i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd är det globala angreppssättet, vilket också speglar Sveriges globala aktörskap. Detta synliggörs redan i första meningen i dokumentets inledning: “Vi lever i en värld som vi alla har ett gemensamt ansvar för” (2016/17:60, s.3). Vidare i dokumentet talas det om “gemensamma utmaningar” (2016/17:60, s.5), “globalt ansvarstagande” (s.41) och “världens humanitära behov” (s.43). Dessa nyckelord är exempel på hur diskursen om global säkerhet är synlig inom policyramverket. Vidare är diskursen kring global säkerhet framträdande under avsnittet “Jämlig hälsa” där det talas om “global hälsosäkerhet” (2016/17:60, s. 36). Vidare i samma avsnitt står det också: “Smittsamma sjukdomar är ett globalt problem som måste lösas internationellt såväl som nationellt” (2016/17:60, s.37). En annan formulering som också påtalar detta är: “Inget land, ingen organisation, ingen sakfråga bär ensamt nyckeln till framgångsrik fattigdomsbekämpning, utan samstämmighet i politiken och mobilisering av andra resurser för utveckling än bara bistånd krävs” (2016/17:60, s.54).

Diskursen kan tydligt kopplas samman med narrativet “*Globalized Security-Development*” (Stern & Öjendal, 2012, s.20), alltså hur policyramverket talar om säkerhet och utveckling i termer om en global värld som kräver ett globalt angreppssätt. Som narrativet belyser rör det sig bortanför det traditionella synsättet med landsgränser där säkerhet är kopplat till stater. Likt detta narrativ, går det också att associeras med det som Hettne beskriver som den samtida diskursen vi lever i idag, som anses präglad av oro och osäkerhet med fokus på global utveckling (Hettne, 2008, s.67). Denna oro som Hettne beskriver anser jag även speglas i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016). Detta kan särskilt ses i avsnittet *En omvärld i förändring* där olika globala hot beskrivs, som exempelvis en oro för demokratins minskning i världen (s.9), klimatförändringarnas konsekvenser (s.10) och risker hos länder med konflikt (s.11).

Följaktligen, som beskrivits i avsnittet *Tidigare forskning* (sidan 6) betonar forskarna Brown, Grävingholt och Raddatz hur stora biståndsgivare legitimerar dess bistånd genom “*fragile states*” och hur det är ett resultat och diskurs formad efter 11 september attackerna (Brown, Grävingholt & Raddatz, 2015, s.242), vilket jag också anser är synbart inom den svenska biståndspolitiken. Återkommande ord i policyramverket är sviktande-, konfliktdrabbade-, sårbara- och sköra stater, vilket skulle kunna jämföras med Brown och Grävingholts benämner som “*fragile states*”. Begreppen är intressanta att undersöka då de utgör en betydande roll i diskursen. Författarna av policyramverket definierar aldrig helt vad som menas med sviktande stater, vilket kanske beror på att det redan är en stark diskurs i samhället efter 11 september attackerna? Samtidigt beskrivs det hur över en miljard människor lever i sviktande stater och hur de ofta är mycket utsatta: “Sviktande och konfliktdrabbade stater är särskilt sårbara för globala utmaningar relaterade till t.ex. migration, klimatförändringar, miljöförstöring, utbrott av smittsamma sjukdomar, radikaliserings, terrorism, organiserad brottslighet och ekonomiska kriser” (2016/17:60, s.26). Hur policyramverket framställer sviktande stater går väl ihop med det Brown och Grävingholt beskriver hur länder talar om de i termer kopplade till exempelvis terrorism. Det är tydligt att sviktande stater och de säkerhetshot de beskrivs utgå används som ett starkt motiv till det svenska biståndet i policyramverket. Intressant här är också vad Brown och Grävingholt beskriver som “*international violence*”, det vill säga vad som sker i ett land får konsekvenser i ett annat, alltså ett så kallat *spill-over* (Brown & Grävingholt, 2015, s.1). Det

svenska biståndet kanske till viss del kan kopplas till detta, att ge bistånd till de sviktande staterna i mer förebyggande syfte för att bland annat undvika problem i Sverige.

5.2.3 Mänsklig säkerhet

Den kanske mest viktiga och framträdande diskursen i policyramverket kring säkerhet är den mänskliga. Policyramverket betonar ett flertal gånger att det svenska utvecklingssamarbetet ska utgå från fattiga människors perspektiv och deras syn på utveckling (2016/17:60, s.3).

Som beskrivits tidigare är själva målet med det svenska biståndet att förbättra fattiga människors liv samt att det ska utgå från "fattiga människors människors syn på utveckling" (2016/17:60, s.3). Vidare relaterar också de olika temana och perspektiven (illustrerade i bilden på sidan 23 i detta avsnitt) tillbaka till den mänskliga säkerheten. De två kanske mest centrala perspektiven och som starkt belyser detta i policyramverket är "fattiga människors perspektiv på utveckling" och "rättighetsperspektivet". Dessa två perspektiv är tydliga exempel på hur diskursen om mänsklig säkerhet är starkt genomsyrad i den svenska biståndspolitik (2016/17:60, s.14). Inom dessa betonas bland annat mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet (2016/17:60, s.14). Författarna av dokumentet betonar hur dessa ska genomsyra alla aspekter av det svenska biståndet (2016/17:60, s.14). Vidare är de hot som målas upp i samtliga fall relaterade till den mänskliga säkerheten och med främsta syfte att skydda samt stärka befolkningen i landet. Exempelvis klimatförändringarna beskrivs utgöra hot för människors hälsa, konflikter betonas drabba människor i fattigdom hårdast och svaga institutioner leder till otrygghet och orättvisor hos utsatta grupper. Sammanfattningsvis återfinns diskursen genom hela dokumentet.

Den här diskursen rör sig, likt de andra diskurserna, tydligt bort från de traditionella perspektiven, med fokus på staters intressen och säkerhet. Med andra ord är narrativet "*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*" (Stern & Öjendal, 2010, s.18) alltså mycket centralt och synligt i den här diskursen. Den betoning som policyramverket lägger på mänskliga rättigheter är starkt sammankopplat med den mänskliga säkerheten. Policyramverket är tydligt influerad av FN:s utvecklingsrapport rörande mänsklig säkerhet från 1994 (Acharya, 2017, s.482). Under avsnittet *Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet* beskrivs det också hur biståndet ska följa FN:s uttalande om mänskliga

rättigheter: “Det innefattar fyra grundläggande principer baserade på det normativa ramverket för mänskliga rättigheter: icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande” (2016/17:60, s.14). Vidare är Sveriges humanitära bistånd starkt genomsyrad av diskursen. I avsnittet som belyser just detta används bland annat ord för befolkningar som drabbade, utsatta och sårbara. Kvinnor och unga flickor beskrivs här som extra utsatta, liksom barn och personer med funktionsnedsättningar (2016/17:60, s.41). Sammanfattningsvis är det därför tydligt att författarna av policyramverket verkligen vill betona och framställa hur biståndspolitikens fokus relateras till människans säkerhet och inte statens.

5.2.4 Ekonomisk säkerhet

En annan diskurs som går att se i policyramverket (och är av intresse för studien) är den ekonomiska säkerheten. Diskursen går att finna i samtliga delar av dokumentet och beskrivs som en viktig punkt i Sveriges fattigdomsbekämpning. Den ekonomiska säkerheten riktas främst mot fattiga människor men beskrivs även ha en stor inverkan på andra delar och funktioner av samhället. Några av de hot som beskrivs i relation till ekonomi är korruption: “Det är centralt att hantera de omfattande handelshinder och krångliga handelsprocedurer som inte bara försvårar möjligheterna till handel, i synnerhet för redan utsatta grupper, utan också utgör en grogrund för korruption” (2016/17:60, s.12). Vidare står det även skrivet: “Arbetslöshet och undersysselsättning utgör en grogrund för social oro, flykt och konflikter i många låg- och medelinkomstländer” (2016/17:60, s.12). Dessa två meningar belyser hur den ekonomiska säkerheten är tydligt synbar i dokumentet och beskrivs influera flera olika aspekter av utvecklingssamarbetet. Vidare läggs det också betoning på hur handeln är viktig i fattigdomsbekämpningen och för att motverka korruption (2016/17:60, s.12). Som svar på dessa hot och utmaningar understryks hur det svenska biståndet bland annat ska stötta institutioner och stärka företag, verka för ekonomiska rättigheter och förbättra människors arbetsvillkor (2016/17:60, s.28). Vidare står även formulerat: “Att skapa fler produktiva jobb och bättre arbetsvillkor är viktigt för att stärka länken mellan ekonomisk utveckling och minskad fattigdom” (2016/17:60, s.29). Sammanfattningsvis är den ekonomiska säkerheten en stark diskurs som genomsyrar samtliga delar av policyramverket och understryker varför Sverige ska agera på den internationella arenan.

Den ekonomiska säkerheten beskrivs, liksom hela utvecklingssamarbetet, främst syfta till att stödja de fattiga människorna. Utifrån exempelvis detta angreppssätt går den alltså starkt att koppla samman med narrativet "*Security-Development Nexus: Deepened, Broadened, Humanized*" (Stern & Öjendal, 2010, s.18). Policyramverket betonar hur ekonomisk säkerhet i sig tillhör, som också Stern beskriver, det breddade tankesättet kring säkerhet (Stern, 2017, s.179). Ordet säkerhet relaterat till ekonomi är knappt förekommande i dokumentet men det är tydligt att mycket av innehållet syftar till det. Den ekonomiska aspekten understryks exempelvis att höra samman flera olika områden, som de exemplen ovanför skildrar, och beskrivs som en viktig aspekt i fattigdomsbekämpningen. Samtidigt kan kanske tendenser till nexuset "*Security-Development as Technique of Governmentality*" (Stern & Öjendal, 2010, s.20) också att ses? Med andra ord att den svenska biståndspolitikens ekonomiska fokus är ett sätt att styra människors liv och på så vis förebygga oönskade konsekvenser. Exempelvis belyser bland annat policyramverket sambandet mellan exempelvis arbetslöshet och konflikt. Ordet handelshinder används i termer relaterat till befolkning men också för motverkandet av korruption (2016/17:60, s.12). Alltså kan kanske den svenska biståndspolitikens delvis kopplas samman med idéer från Foucaults term biopolitik (Hansen, 2017, s.163–164).

5.3 Sveriges roll i världen

När man läser policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016) möts en av formuleringar som "Sverige ska vara en fortsatt stark röst i världen..." (2016/17:60, s.3) och hur det svenska biståndsarbetet beskrivs som en "stolthet" (s.4). Vidare står det skrivet hur: "Sverige slår vakt om det humanitära tillträdet" (2016/17:60, s.42) samt att "Sverige ska ha en ledande roll..." (s.3). Dessa formuleringar ger en inblick av hur Sverige framställs som aktör. En annan formulering som belyser detta är: "Vi anses bedriva ett av världens bästa utvecklingssamarbeten" (2016/17:60, s.4). Som beskrivits i avsnittet *Metod och material* (se sidan 15), är identitet en central del för min studie. Som Hansen beskriver kan utrikespolitiken ses som styrd efter hur staten uppfattas och hur den ses i relation till andra (Hansen, 2017, s.169), något som jag också anser är särskilt tydligt i policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016/17:60). "Sveriges röst" är ständigt återkommande i dokumentet. Det beskrivs hur den ska vara "stark", få "genomslag" (s.45) och "bli hörd" (s.46). Sverige framställs alltså som en betydande aktör som kan och ska bemöta de olika hot och problem som framställs.

Vidare är Sveriges identitet relaterat till dess tidigare historia en central del till hur det svenska biståndet motiveras genom diskurser om säkerhet. Detta tydliggörs bland annat i meningen: "Sveriges starka ställning såväl historiskt och normativt som finansiellt på det humanitära området ger oss en central position i den pågående internationella diskussionen om hur världens ökande humanitära behov ska mötas på bästa sätt" (2016/17:60, s.41). Vidare något som även styrker detta är formuleringen i inledningskapitlet: "Sverige har en lång tradition av ett generöst och ambitiöst bistånd. Det ska vi vara stolta över" (2016/17, s.4). Som beskrivits i avsnittet *Tidigare forskning* (sidan 9) menar forskare som Björkdahl och Engh att Sveriges agerande är starkt relaterat till landets normer och identitet. Engh hävdar exempelvis hur Sveriges bistånd är ett resultat av bland annat religiös mission och landet som tidig förespråkare av solidaritet (Engh, 2009, s.67–69). Liksom Engh, betonar också Odén hur solidaritet i grunden har varit ett viktigt begrepp inom den svenska biståndspolitiken (Odén, 2006, s.31). Kanske är det alltså vad det sistnämnda citatet syftar till samt belyser? Vidare beskriver Björkdahl Sverige som en "*norm entrepreneur*" inom landets utrikespolitik (Björkdahl, 2013, s.325), vilket även jag anser tydligt går att utläsa i Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016/17:60). Policyramverket framställer Sverige som en aktör med starka altruistiska motiv som kan och ska göra skillnad i världen. Man vill leda andra stater att följa i det goda arbetet. Den starka betoningen på flertalet ställen hur de svenska idéerna ska få genomslag och bli hörda styrker detta påstående. Ytterligare ett tydligt exempel av detta och Sveriges spridande av normer är formuleringen: "I de utmaningar som världen står inför och med alla de möjligheter som en tydlig inriktning mot hållbar utveckling för med sig kan Sverige göra verklig skillnad. Vi ska ta den möjligheten för att vi har ett ansvar, men också för att vi har värdefulla kunskaper och erfarenheter att dela med oss av" (2016/17:60, s.4–5). Som meningarna belyser uppfyller bilden av Sverige i Policyramverket kriterierna som Björkdahl benämner som en *norm entrepreneur*. Vidare menar forskare som Engh på hur Sverige som välfärdsstat reflekteras i landets bistånd (Engh, 2009, s.77), vilket också jag anser tydligt speglas i policyramverket. Enghs artikel är dock publicerat några år innan publiceringen av det nuvarande policyramverket, dock skulle jag hävda att det är högst synligt i även dagens biståndspolitik. Dokumentet är också publicerat under en socialdemokratisk/miljöpartiet-regering, vilket med stor sannolikhet förmodligen också speglas i dess innehåll avseende dessa partiets ideologiska hållning.

Med ett kritiskt identitetsperspektiv kan man även konstatera att Sverige framställs som en moraliskt högstående aktör som bryr sig om alla aspekter av människors säkerhet, från den lilla människan till den stora fattigdomsproblematiken. Man vill poängtera att man har ett helhetsperspektiv och global förståelse av fattigdom samt hur det hänger ihop med andra hot. Sverige beskrivs som stark, ledande och moralisk med kraft att göra stor skillnad i världen. Kanske är det snarare ett sätt att bemöta det växande missnöjet hos den svenska befolkningen i frågan om bistånd? Vidare är formuleringar som “vi ska vara stolta” intressanta att undersöka. Det står också skrivet: “I de utmaningar som världen står inför och med alla de möjligheter som en tydlig inriktning mot hållbar utveckling för med sig kan Sverige göra verklig skillnad. Vi ska ta den möjligheten för att vi har ett ansvar, men också för att vi har värdefulla kunskaper och erfarenheter att dela med oss av” (2016/17:60, s.4–5). Sverige som subjekt implicerar en nationell gemenskap som är enad och stark, vilket dessa ovanstående formuleringar också belyser. Ur ett maktperspektiv låter det som att Sverige besitter en stark maktposition, vilket säkert stämmer men speglas i språket och landets självbild. Språket är så idealistiskt att det låter som att de bemöter en kritisk röst, som beskrivits, exempelvis ett folkligt missnöje kring bistånd hos folk i allmänhet. En agenda för dokumentet förutom att ge exempel på biståndet ska fördelas, är kanske alltså istället att motivera biståndet som fenomen och övertyga skeptiker.

6. Slutsatser

I detta avsnitt kommer de slutsatser som kan dras från resultat- och analysdelen relaterat till huvudfrågan att redogöras för. Slutligen kommer också återstående problem som upptäcktes i genomförandet av studien att presenteras samt diskuteras.

6.1 Slutsatser

I min studie har jag funnit att Sveriges biståndspolitik är säkerhetsiserad och att detta i sin tur har en betydande inverkan på landets globala aktörskap. Uppsatsen visar att den svenska biståndspolitiken motiveras genom flera diskurser om säkerhet - ekologisk, global, mänsklig och ekonomisk. Vad som beskrivs som säkerhetsproblem och hot i dessa diskurser, likväl för vem eller vad samt på vilket sätt, varierar. Dock utgör de tillsammans motiv till varför Sverige ska fortsätta att ge bistånd och agera på den internationella arenan. Samtliga diskurser är också exempel på hur Sverige genom att säkerhetsisera sin biståndspolitik också på så vis legitimerar den. Den ekologiska diskursen fokuserar främst på att bemöta de hot som klimatförändringarna för med sig, medan den globala belyser hur säkerhet i dagens biståndspolitik talas i termer om globala hot. Följaktligen genomsyrar den mänskliga diskursen samtliga avsnitt med hur allt syftar till främjandet av människans säkerhet och slutligen hur ekonomin framställs som en säkerhetsaspekt som i sin tur beskrivs kräva interventioner. Uppsatsen visar även på hur Sveriges identitet och historia reflekteras i hur Sverige motiverar sitt bistånd. Som redovisats i resultat- och analyskapitlet återkommer ständigt formuleringar om Sveriges röst och hur den ska verka i världen och bemöta de utmaningar som målas upp i dokumentet. Sverige framställs som en legitim aktör, som inte bara kan, men också bör bemöta globala orättvisor och säkerhetsproblem. Genom att göra den här undersökningen kom jag också fram till att det svenska biståndet känns något spretigt, de många perspektiven och temana känns ambitiösa men det saknas mer specifika exempel till hur dessa mer konkret ska genomföras och resultat säkerställas.

En annan slutsats som kan dras utifrån min studie är att motiv kring den svenska biståndspolitiken är tydligt sammankopplat med säkerhet. Som FN:s generalsekreterare Kofi Annans uttalande (beskrivet på sidan 1) är säkerhet och utveckling idag två starkt förenade begrepp och det råder ingen tvekan om att så även är fallet även inom den svenska

biståndspolitiken. Det är uppenbart hur dokumentet rör sig bortanför de traditionella perspektiven kring säkerhet och istället innefattar ett bredare fokus på exempelvis människan, klimatet och ekonomin. Sammanfattningsvis har den här studien gett en inblick i hur Sveriges biståndspolitik motiveras av diskurser om säkerhet, samt Sveriges roll i världen. Hur de 52,1 miljarderna fördelas samt motiveras är enligt min uppsats starkt sammankopplat med diskurser kring säkerhet.

6.2 Återstående problem

De redovisade slutsatserna kan anses begränsade då de endast är baserade på ett enda dokument. Diskurserna om säkerhet som presenterats och analyserats är också bara ett utdrag, men samtidigt vilka vad jag upplevde som mest dominerande. Å ena sidan ger uppsatsen en inblick i hur den svenska biståndspolitiken motiveras genom diskurser om säkerhet och uppfyller därmed sitt syfte. För vidare forskning i ämnet skulle det dock vara intressant att titta på fler dokument relaterade till det svenska biståndet, förslagsvis tidigare års upplagor om svenskt bistånd publicerat av regeringen, samt undersöka fler diskurser relaterade till säkerhet i dessa än vad den här studien berör. Det väcktes också, som beskrivits tidigare, frågor om hur de olika perspektiven och temana som är representerade i policyramverket faktiskt fungerar i praktiken. Intressant hade varit att titta närmare på exempelvis SIDA som organisation och se hur väl policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånds riktlinjer faktiskt speglas i deras arbete, och om de likt dokumentet kopplar samman säkerhet och utveckling i samma grad. Intressant vore också att undersöka om exempelvis klimatförändringarna hanteras som en ödesfråga i organisationens faktiska arbete.

7. Referenslista

Acharya, A. (2017). *Human Security*. Baylis, J, Smith, S, Owens, P. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford University Press.

Barnes, I. (1980). *The Changing Nature of the Swedish Aid Relationship During the Social Democratic Period of Government*. *Cooperation and Conflict* Vol. 15, No. 3. Hämtad 2021-01-07 från:

<https://shibbolethsp.jstor.org/start?entityID=https%3A%2F%2Fidp2.dcu.ie%2Fidp%2Fprofile%2FMetadata%2FSAML&dest=https://www.jstor.org/stable/45083281&site=jstor>

Björkdahl, A. (2013). *Ideas and Norms in Swedish Peace Policy. Special Issue: Natural Born Peacemakers? Ideas and identities in foreign policies of small states in Western Europe*. Vol. 19. Issue 3. Hämtad 2020-12-16 från

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/spsr.12046>

Bergström, G., & Boréus, K. (2019). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.

Boréus, K. (2015). *Texter i vardag och samhälle*. Ahrne, G, Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB.

Buzan, B, Weaver, O, Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, Inc.

Brown, S, Grävinholt, J. (2015). *The Securitization of Foreign Aid*. Palgrave Macmillian.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Tredje uppl). Stockholm: Liber.

Engh, S. (2009). *The Conscience of the World: Swedish and Norwegian Provision of Development Aid*. *Itinerario* volume XXXIII (2009). No 2. Hämtad 2021-01-07 från:

<https://www.cambridge.org/core/journals/itinerario/article/abs/conscience-of-the-world-swedish-and-norwegian-provision-of-development-aid/A98D58E784AFA39BD069E18249BEAEA0>

Grimm, S. (2006). *The Security-Development Nexus in EU Debates*. Studio Diplomatica. Vol. 59. No. 1. Egmont Institute.

Gür, T. *Miljardrullning inom biståndspolitiken nästan resultatlös*. Göteborgs Posten. Hämtad 2020-11-10 från:

<https://www.gp.se/ledare/miljardrullningen-inom-bist%C3%A5ndspolitiken-n%C3%A4stan-resultatl%C3%B6s-1.35835544>

Håsmar, M. (2010). *Swedish Aid - A Multi-Purpose Tool for Globalization?* International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs. Vol. 19, No. 3, DEVELOPING THE DEVELOPMENT COOPERATION (2010). Hämtad 2020-01-02 från:

<https://www.jstor.org/stable/pdf/26590255.pdf?refreqid=excelsior%3Ad1717177490387e5460269c6315d54b6>

Odén, B. (2006). *Biståndets idéhistoria - Från Marshallplan till Millenniemål*, Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin. (2020). *Agenda 2030*. Hämtad 2020-11-24 från: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/agenda-2030>

Hansen, L. (2017). *Poststructuralism*. Baylis, J, Smith, S, Owens, P. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford University Press.

Hettne, B. (2008). *Vad är utveckling?*, SNS Förlag.

Hettne, B. (2010). *Development and Security: Origins and Future*. Security Dialogue vol 41, no. 1.

Peters, K, Mayhew, L. *The Securitization of Climate Change: A Developmental Perspective*.
Brown, S, Grävinholt, J. (2015). *The Securitization of Foreign Aid*. Palgrave Macmillian.

Regeringskansliet (2016). *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*. Hämtad 2020-11-10 från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/12/skr-20161760/>

SIDA. (2020). *Biståndsbudgeten*. Hämtad 2020-11-19 från:
<https://www.sida.se/Svenska/Om-oss/Budget/>

SIDA. (2020). *Här har Sverige utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*. Hämtad 2020-11-21 från: <https://www.sida.se/Svenska/lander/>

SIDA. (2020). *Olika typer av bistånd*. Hämtad 2020-11-21 från:
<https://www.sida.se/Svenska/sa-fungerar-bistandet/olika-sorters-bistand/>

SIDA. (2019). *Så tycker svenskarna om biståndet*. Hämtad 2020-11-23 från:
<https://www.sida.se/Svenska/sa-fungerar-bistandet/svenskt-bistand/asikter-om-bistand/>

SIDA. (2019). *Globala målen och klimatavtalet visar vägen för det svenska biståndet*. Hämtad 2020-11-24 från: <https://www.sida.se/Svenska/sa-fungerar-bistandet/svenskt-bistand/globala-malen-och-klimatavtalet/>

Stern, M. (2017). *Om krig och fred: en introduktion till freds- och konfliktstudier*. Aggestam, K, Höglund, K. Andra upplagan. Studentlitteratur.

Stern, M, Öjendal, J. (2010). *Mapping the Security-Development Nexus: Conflict, Complexity, Cacophony, Convergence?* Security Dialogue vol 41, no. 1.

United Nations. (2004). *A More Secure World: Our Shared Responsibility*. New York, United Nations. Hämtad 2020-11-24 från:

https://www.un.org/ar/peacebuilding/pdf/historical/hlp_more_secure_world.pdf

Watson, S. (2011). *The 'human' as referent object? Humanitarianism as securitization*.

Security Dialogue vol 42, no. 1. Hämtad 2020-12-06 från: https://www-jstor-org.dcu.idm.oclc.org/stable/pdf/26301782.pdf?ab_segments=0%2Fbasic_SYC-5187_SYC-5188%2F5188&refreqid=fastly-default%3A84eb4d39f8e414002721774786976321

Wohlgemuth, L. (2020). *Varför ska vi fortsätta med biståndet år 2020?* Föreningen för utvecklingsfrågor. Hämtad 2020- 11-13 från:

https://fuf.se/magasin/varfor-ska-vi-fortsatta-med-bistand-ar-2020/?fbclid=IwAR0M39ygae755gozJwokyB_S1tP4ILUZ6RjYnciIK0SG_F6fQzF1yayIhmg

Åhäll, L. (2017). *Poststructuralism*. Security Studies.

Östman, A. (2019). *Underton av skarp kritik i OECD:s analys av Sveriges bistånd*.

OmVärlden. Hämtad 2021-03-22 från:

<https://www.omvarlden.se/Opinion/debattartiklar/underton-av-skarp-kritik-i-oecd-s-analys-av-sveriges-bistand/?fbclid=IwAR28sci947WGJOXkYPCApmpf2gWHH-7O9zZ5BAcaXXoEKLKJiF-srwCmLaU>